

Amb sentit molt anàleg reprèn això fortament a l'altra capçada del domini lingüístic; i abraçant-hi, amb diferents matisos, tot el P. Val. Entorn de l'Albufera el sentit és bastant pròxim al d'Emp. i Ross. En termes generals, defineix a Sueca 'mur de contenció de les sèquies i altres corrents d'aigua' (1962). Tal com ho veia jo a la costa ponentina del gran estany, una *móta*, a Catarroja, era com un marge més ample que els altres, usat per fer els «tancats de l'Albufera» i per formar les sèquies de la marjal —«malecons»—¹⁰ entremig de dues *motes*; a la terra de l'arròs, a Silla, també n'hi ha de més petites: *motes* dins els «vivers» d'arròs, i els solquen, paral·leles, des d'un costat a l'altre del quadro, i serveixen allà en especial per entrebancar l'acció del vent, perquè si arribés a formar ona «baquejaria» la llavor, Silla (1962). Però encara som a la comarca de l'Albufera, i al Palmar, cap a les parts fondes de l'estany, calen obstacles més sòlids: allí una *móta* pot ser, i sol ser, una «barrera de pedra amb què han *řodát* un camp dins una 'barra'».

Amb matisos diferents anem retrobant això en tot el P. Val., i cap al Sud, mentre no vénen muntanyes, l'evolució diferenciant ha estat poca, i per acostar-nos més a la varietat empordanesa. A Valldigna el riu de la Vaca, en la part on corre paral·lel a la mar, n'hi ha una entre les dues esteses d'aigua, i a Xeraco rep el nom de *la Móta del Riu de la Vaca*, el camí alt que corre al llarg, a l'E., d'aquest riu; pertot continua aplicable als canals de regatge, car també a Gandia tinc nota d'un *assegador* que corre per dalt d'una «*mota* de la séquia»; i Ribera de Xúquer amunt, a Castelló, una séquia en encreuar-se amb una altra, passa amb sífo per davall de la *móta* d'aquesta; acostant-nos ja a la part muntanyosa i acongostada, a Alberic, ha calgut fer-ne moltes, a totes les sèquies de la part de muntanya, perquè no «tenen eixida» (no desaigüen en una altra séquia) sinó que arriben fins al secà, cosa que facilitaria el desbordament quan hi ha ple d'aigua, i això ja hi ha de ser vell, perquè encara que n'hi ha més dins aquell terme, tinc nota de tres, que duen nom propi establitzat: la «*Móta* de Cabdella», la «de Baix» i la «de la Foietà» (1962).

Per la costa arribem fins a l'extrem Sud, almenys en tinc nota en dos pobles ja fronterers del murcià: «la *móta* = margenada» Crevillent, «la *móta* 'mur'» a L'Alguenya, on n'hi ha una en el poble «contra La Rambla» i una altra a la Casa d'Ítia (1963); a tot arreu del domini la *o* era oberta i aquí fonemàticament encara ho deu ser, tot i que a Crevillent tinc nota de timbre intermedi, però la *o* valenciana pertot és més oberta que la del català central; el fonema *ó* també tira en aquest sentit, i d'altra banda tenim present el caràcter fronterer i extrem d'aqueixes dues localitats; endemés l'àrea del mot continua dins el murcià: «margen u orilla saliente de un río» (GaSoriano). També continua sense interrupció de la capital valenciana cap al Nord, amb seguretat almenys fins a l'Ebre, en el Puig de Santa Maria tinc nota de la *Móta Ćobá* (= *jovada*?).

En el Baix Maestrat, país sec, venia donada naturalment l'especialització cap a l'aigua guanyada per arti-

fici constructor, les sínies voltades d'un monticle —així com així l'aigua que en treuen és copiosa—, i ha acabat per produir-s'hi una metonímia, en virtut de la qual una *móta* és ja «lo mateix que una *sénia*», Vinařòs, Cervera (1961), o més precisament el tipus més corrent de *sénia* allà, la *sénia* amb monticle. A les tres Illes la *mota* és, justament i precisament, aquest monticle, i també el que envolta els molins de vent mallorquins.

Veurem encara altres aplicacions dins la nostra llengua, però tenint les de més embalum a la vista, ja serà útil d'escampar-la més amplament per la Romània. Sobre l'extensió del mot dins el romànic general, ningú no podria informar-nos millor que Jud, en la seva nota del *Bull. de Dial. Rom.* III, 12; en què, sense sortir de la brevetat, i tocant més que ningú de peus a terra, ja inclou totes les grans línies certes; extractant-la i començant pel «ladino centrale»: Val di Non *motā*, Tessi *mòt* «rialzo del terreno», *motta* «frana», emil., venec., tessin., mant., milanès *mota* «terra ammucchiata»; alt-engad. *muott* «rialzo, collo», sobreselvà *muotta* «colle». Per altra banda Vaud *motha* «motte de terre» és bo de posar al capdavant, puix que la Suïssa francoprovençal forma el trànsit natural entre el romànic circumalpí i la Gallo-romània.

El cap visible del drac incògnit és naturalment cap al fr. *motte*, mot de la llengua de sempre, doc. en massa i sense interrupció ja al S. XII, i abraçant l'ample quadro semàntic: «butte, éminence de terre naturelle ou artificielle», 'terròs, gleva', 'gleva o garsó adherit a una arrel', 'massa de mantega, massa de turba etc.'. El vell i ample arrelament del mot en francès estricta ens ve encara subratllat pel fet inconcús que d'aquest és fill l'angl. *moat*, *mote*, antiquat ara en el sentit (segles XIII-XIV) de turó («*around, embankment*»), però encara ben usat en el de 'dic, fossat de fortificació' («*ditch surrounding a town, castle etc.*»), ja S. XIV, i 'pantà, estany' dialectal però ja S. XV; i que des de l'anglès es va transmetre modernament, encara, a l'irlandès.

L'oc. ant. *mota* el tenim ben documentat en el sentit de «colline» en tres textos en prosa del S. XIII, localitzats des del Carci (Laroque-Timbaud, Lot-et-G.) fins més enllà del Roine (*Recueil* de PMeyer; Cens de St. Vallier, diòcesis de Viviers, Valence etc.); el qual genèricament ens defineixen com «édifice sur une colline» per a una sèrie de passatges de textos en prosa de la zona Gironda-Guena, també dels Ss. XIII i alguns XIV (o c. 1400), que en part es refereixen a un castell, en part a aplevats d'edificis rústics, de dependència senyorial o eclesiàstica, on figuren masies, molins, guarnicions militars i explotadors de l'agricultura que es defensen del pillatge en posicions fortificades; d'altra banda en un de netament gascò, del monestir de Saint Severin de les Landes, i no menys antic, les *motas* serveixen alhora per a defensa del monestir, contra els homes, i per a defensa contra les aigües invasores dels grans semi-llacs landesos.¹

El *Tresor dóu Felibrige* ens confirma aquestes accepcions, caracteritzant la forma moderna *moto* (o sigui